

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคลสังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ถ้วนพอ เหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 17-18)

การศึกษาที่เน้นให้คนรู้จักคิด รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักพึ่งตนเอง พึ่งพาซึ่งกันและกัน รวมพลังกัน ก็จะนำไปสู่ระบบการมีผู้นำที่ดี และในการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นองค์การทางการศึกษา หรือองค์การใดก็ตามความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารในหน่วยงานขึ้นอยู่กับหัวหน้างาน หรือผู้นำในองค์การเป็นสำคัญ ซึ่งสถาบันการศึกษาหน่วยย่อยที่สุดและสำคัญที่สุดคือโรงเรียนผู้นำ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ที่จะนำครูและโรงเรียนให้มีความเจริญก้าวหน้า (ชาวี มณีสรี, 2542, หน้า 135) การบริหารงานที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นผู้บริหารต้องมีทั้งความรู้ทางด้านเทคนิคการบริหาร และประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในระดับต่าง ๆ โดยสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ มาประยุกต์ใช้ยังเกิดประโยชน์ต่อองค์กรอย่างทันโลกทันเหตุการณ์ มีการพัฒนาตนเอง การประพฤติปฏิบัติของตนให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ และจุดที่ตนเชื่อถือ สามารถโน้มน้าวผู้ตามให้เชื่อมั่น ทำตามได้อย่างสันติสุข (วิจิตร วรุตบางกูร, 2538, หน้า 15-16) ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องเป็น

ผู้มีวิสัยทัศน์ และมีความสามารถในการกระตุ้นให้ครูผู้สอนในโรงเรียนได้ใช้ศักยภาพที่ดี ทำงานให้เกิดผลสูงสุด ซึ่งคุณลักษณะผู้นำที่จะเหมาะกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบันในยุคเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิรูปการศึกษานี้ ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการเตรียมผู้บริหารหรือสร้างผู้บริหารรุ่นใหม่ให้มีลักษณะเหมาะสมกับยุคปฏิรูป (เทียน ทองแก้ว, 2545, หน้า 35) ลักษณะผู้นำหรือแบบของความเป็นผู้นำมีอิทธิพลต่อการบริหารในลักษณะต่าง ๆ กัน การเลือกผู้นำที่เหมาะสม ย่อมนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กรและเป้าหมายส่วนบุคคล การมีแบบของความเป็นผู้นำไม่เหมาะสมหรือการใช้เทคนิคของใจที่ไม่ถูกต้องจะทำให้องค์กรได้รับความกระทบกระเทือน (กิตติมา ปรีดีดิลก, 2529, หน้า 251-252)

จากสภาพปัญหาในการบริหารที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ขาดภาวะผู้นำจะบริหารงานโดยอาศัยอำนาจตามขอบเขตหน้าที่ที่ระบุตามกฎหมาย หรือข้อกำหนดเท่านั้น ส่วนผู้บริหารโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำนั้นจะพยายามหลีกเลี่ยงอำนาจที่มีอยู่ แต่จะสร้างศรัทธาบารมี โน้มน้าวจิตใจให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายด้วยความเต็มใจ และเต็มความสามารถ (อนุกุล เขียวพุกขาวัดย์, 2538, หน้า 9) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 มีโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 9 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอรัญประเทศ โรงเรียนวัฒนานคร โรงเรียนตาพระยา โรงเรียนทัพพระยา โรงเรียนคลองน้ำใสวิทยา โรงเรียนทัพราชวิทยา โรงเรียนข้าม่วงวิทยา โรงเรียนข้ามกแก้ววิทยา และโรงเรียนร่มเกล้าวัฒนานคร สระแก้ว รัชมังคลาภิเษก นั้น ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังกล่าวนั้นจำเป็นต้องมีความสามารถในการบริหารคน การเงิน วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรข้อมูลในลักษณะที่ได้รับการยอมรับจากบุคลากรภายในโรงเรียนและชุมชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความสำเร็จตามภารกิจของโรงเรียน โดยการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ สำหรับการตัดสินใจ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จึงสมควรเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเป็นผู้นำโรงเรียนไปสู่ทิศทางใหม่ที่ดีกว่าเดิม เป็นผู้ที่มีความสามารถทำให้ครูผู้สอนตระหนักถึงเป้าหมายทั้งหมดของโรงเรียนมีวิสัยทัศน์กว้างไกล กล้าเผชิญปัญหาและการเปลี่ยนแปลง (Tichy & Devanna, 1986 อ้างถึงใน คุณวุฒิ คนฉลาด, 2540, หน้า 107) ผู้บริหารที่เป็นที่ยอมรับจากเพื่อนร่วมงานมักจะมีภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงสูงกว่าภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน แต่การที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องอาศัยทักษะภาวะผู้นำแลกเปลี่ยนเป็นพื้นฐานด้วย (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2542, หน้า 117)

จากความสำคัญและปัญหาของภาวะผู้นำที่ผู้วิจัยกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ตามแนวคิดของเบส (Bass, 1991) ซึ่งได้เสนอ ภาวะผู้นำที่มีรูปแบบพิสัยเต็ม

(The Full Range Model of Leadership) ซึ่งพัฒนามาจากการเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของเบส (Bass, 1985) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมความเป็นผู้นำเป็นการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้นำกับผู้ตาม โดยใช้ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำตามรูปแบบภาวะผู้นำที่เขาเสนอในปี 1985 ซึ่งประกอบด้วยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) และ ภาวะผู้นำตามสบาย (Laissez-Fair Leadership) เพื่อนำของผลวิจัยไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 อันจะนำไปสู่การปรับปรุงการบริหารการศึกษาของ โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน วุฒิกการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงานของครูผู้สอน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2
2. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 เพื่อใช้เป็นข้อคิดพิจารณาในการพัฒนาภาวะผู้นำ
3. เป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนพัฒนาผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ในด้านการเป็นผู้นำ

คำถามของการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 อยู่ในระดับใด
2. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน วุฒิกการศึกษา และ ประสบการณ์การทำงานของครูผู้สอนแตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกัน
2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา แตกต่างกัน
3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยจำแนกตามประสบการณ์การทำงานของครูผู้สอน แตกต่างกัน

กรอบความคิดในการวิจัย

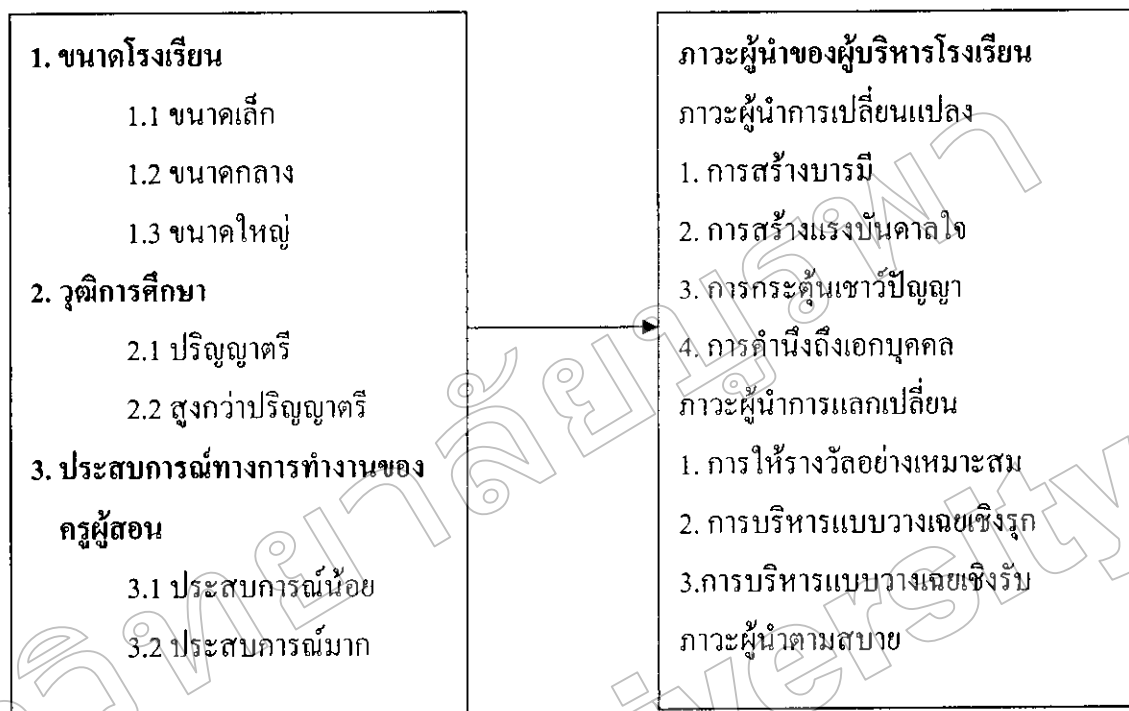
ในการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ภาวะผู้นำรูปแบบพิสัยเต็มทีเบส (Bass, 1991) ได้สรุปไว้ 3 แบบ คือ

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ประกอบด้วย การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นเชิงปัญญา และการคำนึงถึงเอกบุคลล
2. ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) ประกอบด้วย การให้รางวัลอย่างเหมาะสม การบริหารแบบวางเฉยเชิงรุกและการบริหารแบบวางเฉยเชิงรับ
3. ภาวะผู้นำตามสบาย (Laissez-Fair Leadership)

โดยได้นำตัวแปร ตามขนาดของโรงเรียน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานของครูผู้สอนมาใช้ในการศึกษากันว่า ผู้วิจัยจึงได้นำกรอบแนวความคิดมาใช้ในการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ดังภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูผู้สอน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ปีการศึกษา 2549 ตามแนวคิด ของเบส
(Bass, 1991) ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership)

1.1.1 การสร้างบารมี (Charisma)

1.1.2 การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation)

1.1.3 การกระตุ้นเชาว์ปัญญา (Intellectual Stimulation)

1.1.4 การคำนึงถึงเอกบุคล (Individualized Consideration)

1.2 ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership)

1.2.1 การให้รางวัลอย่างเหมาะสม (Contingent Reward)

1.2.2 การบริหารแบบวางเฉยเชิงรุก (Active Management by Exception)

1.2.3 การบริหารแบบวางเฉยเชิงรับ (Passive Management-by-Exception)

1.3 ภาวะผู้นำตามสบาย (Laissez-Fair Leadership)

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 9 โรงเรียน ครูผู้สอน จำนวน 293 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 606) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 166 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า

3.1 ตัวแปรต้น

3.1.1 ขนาดของโรงเรียน

3.1.1.1 ขนาดเล็ก

3.1.1.2 ขนาดกลาง

3.1.1.3 ขนาดใหญ่

3.1.2 วุฒิการศึกษา

3.1.2.1 ปริญญาตรี

3.1.2.2 สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.3 ประสบการณ์ในการทำงานของครูผู้สอน

3.1.3.1 ประสบการณ์น้อย

3.1.3.2 ประสบการณ์มาก

3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

3.2.1.1 การสร้างบารมี

3.2.1.2 การสร้างแรงบันดาลใจ

3.2.1.3 การกระตุ้นหาวิธีปัญญา

3.2.1.4 การคำนึงเอกบุคคล

3.2.2 ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน

3.2.2.1 การให้รางวัลอย่างเหมาะสม

3.2.2.2 การบริหารแบบวางเฉยเชิงรุก

3.2.2.3 การบริหารแบบวางเฉยเชิงรับ

3.2.3 ภาวะผู้นำแบบตามสบาย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนสามารถกระทำให้ข้าราชการครูซึ่งเป็นผู้ตาม ดำเนินการไปในทิศทางและวิธีที่กำหนด เพื่อมุ่งสู่จุดมุ่งหมายของโรงเรียน ด้วยการใช้อำนาจ อิทธิพล หรือ ความสามารถในการจูงใจคน ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามครูผู้สอนในโรงเรียนของผู้บริหารนั้น ๆ

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงให้เห็นในการบริหารโรงเรียนที่เป็นกระบวนการการเปลี่ยนแปลงความพยายามของให้สูงขึ้นจากความพยายามที่คาดหวัง เป็นผลให้ปฏิบัติงานเกินความคาดหวัง โดยผู้บริหารโรงเรียนแสดงบทบาททำให้มีความรู้สึกไว้วางใจ ยินดี จงรักภักดีและนับถือ ทำให้เป็นผู้ที่มีศักยภาพเป็นนักพัฒนาเป็นผู้เสริมแรงได้ด้วยตัวเองควบคุมตนเองได้ ซึ่งพิจารณาจากผู้บริหารโรงเรียนแสดงพฤติกรรมให้เห็น 4 ด้าน คือ 1) การสร้างบารมี 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นเชิงปัญญาและ 4) การคำนึงถึงเอกบุคล

2.1 การสร้างบารมี หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงให้เห็นในการบริหารโรงเรียนที่เป็นกระบวนการ ทำให้มีความภูมิใจ ศรัทธา และนับถือ มีความยินดีที่จะทุ่มเทการปฏิบัติงานตามภารกิจ โดยผู้บริหารโรงเรียนมีบุคลิกลักษณะในด้านความเชื่อมั่นตนเอง กำหนดตนเอง กำหนดแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง มีทัศนภาพ มีความสามารถในการเปลี่ยนแปลง และความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งภายในจิตใจ เป็นแบบอย่างที่ดีจนครูผู้สอนยึดถือเป็นแบบอย่างบริหารงานได้เป็นที่ประทับใจ กำหนดเป้าหมายชัดเจน มีมาตรฐานการปฏิบัติงานสูง

2.2 การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงให้เห็นในการบริหารโรงเรียนที่เป็นกระบวนการ ทำให้อุทิศเพื่อทีมงาน เห็นคุณค่าของผลการปฏิบัติงาน เกิดความพยายามในการปฏิบัติงาน เกิดความพยายามในการปฏิบัติงานมากขึ้น โดยผู้บริหารโรงเรียนใช้คำพูด สัญลักษณ์ หรือจินตนาการชักชวน ให้เข้าใจทัศนภาพ และความหมาย ความรู้สึกที่เห็นว่าภารกิจที่จะต้องทำเป็นสิ่งสำคัญ

2.3 การกระตุ้นเชิงปัญญา หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงให้เห็นในการบริหารโรงเรียนที่เป็นกระบวนการ กระตุ้นให้เห็นวิธีการ หรือ แนวทางใหม่ในการแก้ปัญหา ส่งเสริมให้ครูผู้สอนเข้าใจบทบาท และยอมรับบทบาทเป็นผลให้เกิดความพยายามในการปฏิบัติงานมากขึ้น และแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานมากขึ้น และแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานด้วยความเรียบร้อย

2.4 การคำนึงเอกบุคล หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงให้เห็นในการบริหารโรงเรียนที่เป็นการวินิจฉัย และยกระดับความต้องการของข้าราชการครู โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการติดต่อกับมีการติดต่อกับข้าราชการครูเป็นรายบุคคล เอาใจใส่ในความต้องการ

ของข้าราชการครู กระจายความรับผิดชอบ ส่งเสริมให้ข้าราชการครูเกิดจินตนาการ มีความมั่นคง มีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง มีความรับผิดชอบ

3. ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียน ที่มุ่งใจให้ข้าราชการครู ปฏิบัติงานในระดับที่คาดหวัง โดยผู้บริหารโรงเรียนแสดงพฤติกรรมให้เห็นเป็นกระบวนการ 3 ด้าน คือ 1) การให้รางวัลอย่างเหมาะสม 2) การบริหารแบบวางเฉยเชิงรุก และ 3) การบริหารแบบวางเฉยเชิงรับ

3.1 การให้รางวัลอย่างเหมาะสม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนใช้ในการให้รางวัล เพื่อส่งเสริมให้ข้าราชการครูยอมรับในบทบาท สร้างความเชื่อมั่นโดยการบอกผลลัพธ์ที่ผู้นำต้องการ บอกวิธีทำงาน และบอกว่าหากข้าราชการครูทำงานสำเร็จจะให้รางวัลตามที่ข้าราชการครูต้องการ

3.2 การบริหารแบบวางเฉยเชิงรุก หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงให้เห็น ในการบริหารโรงเรียนที่เป็นกระบวนการ ทำให้ข้าราชการครูมีความพยายามที่คาดหวังและปฏิบัติงาน ตามความคาดหวัง โดยให้ข้าราชการครูปฏิบัติงานตามวิธีการที่เคยปฏิบัติมา และผู้บริหารโรงเรียน จะกำกับดูแลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูว่าเป็นไปตามวิธีการที่กำหนดหรือไม่ หากไม่เ็นไปตามวิธี ที่กำหนดไว้ ผู้บริหารโรงเรียนจะดำเนินการแก้ไขให้ข้าราชการครูปฏิบัติให้ถูกต้อง

3.3 การบริหารแบบวางเฉยเชิงรับ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงให้เห็น ในการบริหารโรงเรียนที่เป็นกระบวนการ ทำให้ข้าราชการครูมีความพยายามที่คาดหวังและปฏิบัติงาน ตามความคาดหวัง โดยให้ข้าราชการครูปฏิบัติงานตามวิธีการที่เคยปฏิบัติมา และหากผลการปฏิบัติงาน ไม่บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารโรงเรียนจะดำเนินการแก้ไขให้ข้าราชการครูปฏิบัติงานไม่บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารโรงเรียนจะดำเนินการแก้ไขให้ข้าราชการครูปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

4. ภาวะผู้นำแบบตามสบาย หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงให้เห็น ในการบริหารโรงเรียน โดยให้ข้าราชการครูปฏิบัติตามวิธีการที่เคยปฏิบัติมา โดยผู้บริหารโรงเรียน จะหลีกเลี่ยงการแทรกแซงการตัดสินใจ หรือรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานใด ๆ

5. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ที่สังกัดอยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2

6. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูผู้ปฏิบัติหน้าที่สายงานการสอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2

7. ขนาดโรงเรียน หมายถึง การแบ่งขนาดโรงเรียน ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การกำหนด ตามจำนวนนักเรียนทั้งหมด ตามเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา (เดิม) โดยจำแนกดังนี้

7.1 ขนาดเล็ก หมายถึง มีจำนวนนักเรียน 499 คนลงมา

7.2 ขนาดกลาง หมายถึง มีจำนวนนักเรียน 500-1,499 คน

7.3 ขนาดใหญ่ หมายถึง มีจำนวนนักเรียน 1,500 คนขึ้นไป

8. วุฒิการศึกษา หมายถึงระดับการศึกษาของครูผู้สอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

8.1 การศึกษาระดับปริญญาตรี

8.2 การศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี

9. ประสบการณ์ในการทำงานของครูผู้สอน หมายถึง ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งครูผู้สอน
โดยนับตั้งแต่ระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน

9.1 น้อย หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่
ผู้ที่ปฏิบัติงานต่ำกว่า 11 ปี

9.2 มาก หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่
ผู้ที่ปฏิบัติงานตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป

10. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตั้งอยู่ในจังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วย
โรงเรียนที่เปิดทำการสอนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอวัฒนานคร อำเภอตาพระยา อำเภออรัญประเทศ
และกิ่งอำเภอโคกสูง